ECLI:LV:RIRT:2021:0115.C33231820.3.S

Lieta Nr. C33231820
C-0448-21/24

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jūrmalā 2021. gada 15. janvārī

Rīgas rajona tiesa
tiesnese Ilze Freimane,
tiesas sēdes sekretāre Ilze Ruģele,
piedaloties pieteicēja pārstāvim /pers. A/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. B/ pieteikumā par juridiska fakta konstatēšanu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ 2019. gada 23. decembrī iesniedza tiesā pieteikumu, kurā lūdz tiesu konstatēt juridisku faktu, ka viņš ir pieņēmis savas mirušās mātes /pers. C/ atstāto mantojumu.

Pieteikums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[1.1] Pieteicēja māte /pers. C/ nomira 2009. gada 22. februārī. Viņai piederēja nekustamais īpašums /nosaukums/, kas atrodas /adrese/, taču nav reģistrēts zemesgrāmatā.

Tā kā /pers. C/ nebija atstājusi nekādu rīkojumu nāves gadījumā (testamentu), kā arī nebija noslēgusi mantojuma līgumu, uz mirušās mantojumu bija tiesīgi pieteikties likumiskie mantinieki.

[1.2] Pieteicējs mātes nāves brīdī dzīvoja kopā ar viņu mātei piederošajā nekustamajā īpašumā, kur bija deklarējis arī savu dzīvesvietu. Pēc mātes nāves pieteicējs turpināja dzīvot šajā nekustamajā īpašumā, pārņemot arī tajā esošos sadzīves priekšmetus, veica visus maksājumus par dzīvokli, kā arī uzlaboja tā stāvokli.

Tādējādi ar savām faktiskajām darbībām pieteicējs izteica savu gribu pieņemt viņam pienākošos mantojumu.

[1.3] Lai apstiprinātos mantojuma tiesībās, pieteicējs vērsās pie zvērinātas notāres Santas Terjohinas, kura izskaidroja, ka pirms apstiprināšanās mantojuma tiesībās ir nepieciešams konstatēt faktu, ka pieteicējs ir pieņēmis /pers. C/ atstāto mantojumu.

Tā kā norādīto faktu citādi konstatēt nav iespējams, vēršas tiesā ar pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu, kas nepieciešams, lai apstiprinātos mantojuma tiesībās uz savas mātes atstāto mantojumu.

Tā kā bezmantinieka manta ir piekritīga valstij, kā ieinteresēto personu lietā norāda Latvijas valsti Finanšu ministrijas personā.

[1.4] Pieteikums pamatots ar Civillikuma 390.–391. pantu, 404. panta pirmo daļu, 691. pantu.

[2] Tiesā 2020. gada 6. februārī saņemts ieinteresētās personas paskaidrojums, kurā Latvijas Republikas Finanšu ministrijas Valsts sekretāres uzdevumā Administrācijas vadītāja norāda, ka pieteikums ir nepamatots, savukārt ministrija ir nepamatoti norādīta kā ieinteresētā persona lietā šādu apsvērumu dēļ.

[2.1] Lietā par juridiska fakta konstatēšanu kā ieinteresētās personas būtu jānorāda un jāpieaicina pārējie iespējamie mantinieki, kreditori, bet gadījumā, ja nav neviena mantinieka vai kreditora, tad pašvaldība, kuras teritorijā atrodas nekustamais īpašums un kurai, ja manta tiks atzīta par bezmantinieka mantu, būs pirmtiesības to pārņemt.

[2.2] Ja mantojuma pieņemšanas fakts netiktu konstatēts un /pers. C/ mantojuma masa kļūtu par valstij piekritīgu bezmantinieka mantu, Finanšu ministrija to nekad nepārņemtu.

Neviens normatīvais akts neparedz Finanšu ministrijai tiesības vai pienākumu pārstāvēt tiesā valsts pārvaldes intereses lietās par juridisko faktu konstatēšanu, tāpēc nav nekāda pamata tās pieaicināšanai lietā ieinteresētās personas statusā.

[2.3] Pieteikumā norādītais, ka ir nepieciešams konstatēt, ka pieteicējs patiešām ir pieņēmis savas mātes atstāto mantojumu ir pretēji Civillikuma Mantojuma tiesību daļā minētajam. /pers. B/ ir /pers. C/ dēls un tātad saskaņā ar Civillikuma 390. pantu, 391. panta otro daļu un 404. panta 1. punktu pirmās šķiras matinieks, kam nav pienākuma vērsties tiesā ar pieteikumu par juridiska fakta konstatāciju, ka viņš ir pieņēmis savas mātes mantojumu. Tas būtu nepieciešams tikai gadījumā, ja mantojuma lietu būtu ierosinājis kreditors, bet mantinieks, piemēram, atteiktos segt mantojuma atstājēja kredītsaistības vai arī nemaksātu uz mantojuma masu attiecināmos maksājumus, tātad pastāvētu strīds par mantojuma pieņemšanu. Šādi apstākļi pieteikumā nav norādīti, līdz ar to pilnīgi pietiekami, ka /pers. B/ vērsies pie notāra ar iesniegumu, kurā nepārprotami pauž savu gribu pieņemt mantojumu, un nekāda juridiska fakta konstatēšana tiesas ceļā nav nepieciešama.

[3] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis pieteikumu uzturēja uz tajā norādītajiem motīviem. Papildus paskaidroja, ka /pers. C/ nav citu iespējamo mantinieku, jo vīrs ir miris un /pers. B/ ir viņas vienīgais bērns. Savukārt Babītes novada pašvaldībai situācija ir zināma un tā kā publisko tiesību subjekts nekādas darbības nav veikusi, lai pārņemtu īpašumu. Turklāt trešo personu atrašanās dzīvoklī liedz pašvaldībai īstenot savas funkcijas un tāpēc tā nemaz nevar pretendēt uz šo īpašumu. Minēto apsvērumu dēļ kā ieinteresētā persona lietā ir norādīta Latvijas valsts. Ja Finanšu ministrija uzskatīja, ka nav iestāde, kuras valdījumā vai īpašumā saskaņā ar normatīvajos aktos paredzēto kārtību tiks nodota manta, ja tā tiks atzīta par valsts īpašumu, tai nekavējoties atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 21. marta sēdes protokola Nr. 14 18. paragrāfa 4. punktam pieteikums bija jānosūta kompetentajai iestādei, informējot tiesu par iestādi, kura īstenos valsts interešu pārstāvību.

[4] Ieinteresētās personas pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. Paskaidrojumā tiesai pieteikts lūgums izskatīt lietu bez Finanšu ministrijas pārstāvja klātbūtnes.

Nekonstatējot Civilprocesa likuma 209. un 210. pantā norādītos iemeslus lietas izskatīšanas atlikšanai un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 156. panta pirmo daļu, tiesa atzīst par iespējamu izskatīt lietu bez ieinteresētās personas pārstāvja klātbūtnes tiesas sēdē.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījusi pierādījumus, noklausījusies pieteicēja pārstāvja paskaidrojumus un liecinieku liecības, tiesa atzīst, ka pieteikums ir pamatots un apmierināms turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[5.1] Civillikuma 655. un 389. pants noteic, ka mantojums atklājas mantojuma atstājēja nāves dienā, un tas pats par sevi ir uzskatāms par aicinājumu mantiniekam pieņemt mantojumu.

Saskaņā ar Civillikuma 693. panta trešo daļu, ja uzaicinājuma nav bijis, mantiniekiem jāizsaka sava griba pieņemt mantojumu gada laikā, skaitot šo termiņu no mantojuma atklāšanās dienas, ja mantojums atrodas viņa faktiskā valdījumā, bet pretējā gadījumā – no ziņu saņemšanas laika par to, ka mantojums atklājies.

Savukārt Civillikuma 699. pantā noteikts, ka gribas izteikumam par mantojuma pieņemšanu jāatbilst visiem spēkā esoša gribas izteikuma nosacījumiem: tam jābūt izsacītam noteikti un bez nosacījumiem un jāattiecas uz visu piekritušo mantojumu, bet ne tikai uz kādu tā daļu. Ja šie noteikumi nav ievēroti, gribas izteikums uzskatāms par nenotikušu.

Atbilstoši Civillikuma 687. un 688. pantā ietvertajiem noteikumiem mantojuma iegūšanai nepieciešamais priekšnosacījums ir mantojuma pieņemšana. Tādējādi, izlemjot jautājumu par kādas personas mantojuma tiesībām, juridiski nozīmīgs ir fakts par to, vai šī persona izteikusi gribu pieņemt atklājušos mantojumu.

Civillikuma 691. pantā noteikts, ka gribu pieņemt mantojumu var izsacīt vai nu noteikti, mutiski vai rakstiski, vai arī klusējot, ar tādu darbību, kuru attiecīgos apstākļos var iztulkot vienīgi tā, ka zināma persona atzīst sevi par mantinieku.

Tiesas uzdevums ir noskaidrot, vai pieteicēja norādītie apstākļi un to pamatošanai iesniegtie pierādījumi liecina par mantojuma pieņemšanu. Ja lietas iztiesāšanā tiek nodibinātas tādas pieteicēja kā mantot aicinātā darbības, kuras viņš nebūtu izdarījis, ja nevēlētos mantojumu pieņemt, ir pietiekams pamats tās kvalificēt kā klusējot izteiktu gribas izpaudumu pieņemt mantojumu. Tāpat gadījumā, ja mantot aicinātais lietojis mantojumu vai rīkojies ar to savās interesēs, tas var būt pamats uzskatīt, ka viņš mantojumu pieņēmis.

[5.2] Lietā nav strīda, ka mantojuma atstājēja /pers. C/ mirusi 2009. gada 22. februārī (*lietas 7. lapa*). Tāpat nav strīda par to, ka pieteicējs /pers. B/ ir mantojuma atstājējas vienīgais dēls (*lietas 8. lapa*).

Valsts zemes dienesta Lielrīgas reģionālās nodaļas 2004. gada 22. novembra Izraksts no inventarizācijas lietām un Nekustamā īpašuma valsts kadastra reģistra par nekustamo īpašumu apstiprina, ka /pers. C/ ir dzīvokļa īpašuma "/nosaukums/, kadastra numurs /numurs/, kas atrodas Salas pagastā, Rīgas rajonā, un ietilpst zemes un būvju īpašuma ar kadastra numuru /numurs/ sastāvā, kā arī pie dzīvojamās mājas piederošo 848/26750 domājamo daļu no daudzdzīvokļu mājas un zemes tiesiskā valdītāja (*lietas 9. lapa*).

[5.3] Pieteicējs tiesā ir iesniedzis pierādījumus, ka viņš no 2004. gada 26. februāra ir deklarējis dzīvesvietu "/nosaukums/", /adrese/ (*lietas 11. lapa*), kā arī samaksājis nekustamā īpašuma nodokli par mantojuma masā ietilpstošo mātei piederošo īpašumu "/nosaukums/", /adrese/ (*lietas 10. lapa*).

Nopratināta kā lieciniece, /pers. J/ tiesas sēdē liecināja, ka pazīst pieteicēju kopš 1986. gada, kad viņš ar saviem vecākiem pārcēlās uz māju "/nosaukums/" Spuņciemā. Šobrīd vairs nav mājām nosaukumi, bet kopš vasaras māja "/nosaukums/ ir /adrese/. Liecinieces vīrs un pieteicēja tēvs bija darba kolēģi. /pers. B/ visu mūžu dzīvoja 7. dzīvoklī un turpina to darīt arī pēc mātes nāves. Viņš arī piedalās kopīpašuma domājamās daļas apsaimniekošanā, jo atceras, ka deva naudu jumta remontam.

Nopratināta kā lieciniece, /pers. K/ tiesas sēdē liecināja, ka kopš 2007. gada dzīvo kopā ar /pers. B/ Spuņciemā, mājā /nosaukums/, dzīvoklis Nr. 7. Kopā ar viņiem dzīvoja arī pieteicēja māte un tēvs. Vecāki nestrādāja, tāpēc naudu maksājumiem par dzīvokli vecākiem deva /pers. B/. Māte nomira 2009. gadā, bet tēvs – pirms diviem gadiem. Visu šo laiku /pers. B/ kārtoja visus finansiālos jautājumus, veica uzlabojumus dzīvoklī, maksāja nodokļus un apmaksāja komunālos pakalpojumus. Reizēm maksājumus veica liecinieces meita, taču naudu vienmēr deva pieteicējs. Mantojuma lietu nenokārtoja tāpēc, ka nezināja, ka tas ir jādara.

Nopratināta kā lieciniece, /pers. M/ tiesas sēdē liecināja, ka pazīst /pers. B/ kopš bērnības, jo abi dzīvoja vienā ciemā. Kopš 2007. gada liecinieces māte /pers. K/ dzīvo kopā ar pieteicēju Spuņciemā, mājā "/nosaukums/, dzīvoklis Nr. 7. Visus saimnieciskos jautājumus saistībā ar dzīvokli vienmēr risināja /pers. B/. Viņš to darīja gan pirms savas mātes nāves, gan arī pēc. Zina, ka dzīvoklī tika mainīts apkures katls, logi un tika veikti vēl kaut kādi uzlabojumi. Reizēm/pers. B/lieciniecei deva naudu nekustamā īpašuma nodokļa maksājumu izdarīšanai.

[5.4] Tiesai nav pamata neticēt liecinieku liecībām, jo tie ir brīdināti saskaņā ar Krimināllikumu par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu. Turklāt tiesa sniegtās liecības vērtē kopsakarā ar citiem pierādījumiem lietā, līdz ar to nesaskata nekādas pretrunas.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka šādas /pers. B/ darbības norāda uz viņa gribas izteikumu pieņemt mātes atstāto mantojumu un dod pamatu Civillikuma 694. panta pirmajā teikumā ietvertās normas piemērošanai.

Atbilstoši Civillikuma 781. pantam, kad aicinātais mantojumu jau pieņēmis, viņš to vairs nevar atraidīt, bet, kas reiz atraidījis viņam piekrītošo mantojumu, tas vairs nevar to pieņemt vēlāk. Ar mantojuma pieņemšanu un iegūšanu visas mantojuma atstājēja tiesības un saistības, ciktāl tās neizbeidzas ar viņa personu – pāriet uz mantinieku (Civillikuma 701. pants).

Tiesa atzīst, ka šajā lietā ir nodibinātas tādas pieteicēja /pers. B/ kā mantot aicinātā darbības, kuras viņš nebūtu izdarījis, ja nevēlētos mantojumu pieņemt. Līdz ar to ir pietiekams pamats tās kvalificēt kā klusējot izteiktu gribas izpaudumu pieņemt mantojumu un konstatēt faktu, ka /pers. B/ pieņēmis savas mirušās mātes /pers. C/ atstāto mantojumu.

[6] Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 42. pantu, no pieteicēja valsts ienākumos piedzenami nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 8,39 *euro*.

[7] Ievērojot Civilprocesa likuma 204.^{1} panta pirmās daļas nosacījumus, tiesa atzīst par pamatotu noteikt, ka spriedums daļā par tiesas izdevumu piedziņu labprātīgi izpildāms 10 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz minēto un saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta pirmo daļu, 8. panta pirmo daļu, 92.–97. pantu, 187. panta otro daļu, 189.–193. pantu, tiesa

nosprieda

pieteikumu apmierināt.

Konstatēt faktu, ka /pers. B/, personas kods /personas kods/, pieņēmis 2009. gada 22. februārī mirušās mātes /pers. C/, personas kods /personas kods/, atstāto mantojumu.

Minētais fakts konstatēts, lai varētu risināt jautājumu par likumisko mantojuma tiesību.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,39 *euro* (astoņi *euro* 39 centi).

Noteikt, ka tiesas spriedums daļā par tiesas izdevumu piedziņu izpildāms labprātīgi 10 (desmit) dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Tiesas izdevumu samaksu apliecinoši dokumenti iesniedzami Rīgas rajona tiesas kancelejā, lai netiktu uzsākta tiesas nolēmuma piespiedu izpilde.

Spriedumu var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijā 20 (divdesmit) dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas rajona tiesā.

Tiesnese I.Freimane